

УДК 378.046-21.68:331.101-051

Ю. В. Кузьменко

Комунальний вищий навчальний заклад
«Херсонська академія неперервної освіти»
Херсонської обласної ради

ДОСЛІДЖЕННЯ ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНИХ ПЛАНІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ФАХІВЦІВ ІЗ ТРУДОВОЇ ПІДГОТОВКИ 1959 РОКІВ ХХ СТОЛІТТЯ

У цій статті розкрито змістову компоненту навчальних планів професійної освіти фахівців із трудової підготовки в 1959 р. ХХ ст. Закцентовано увагу на введенні нових спеціальностей у 1959 році: «фізика, загальнотехнічні дисципліни», «загальнотехнічні дисципліни і праця», «біологія, хімія, основи сільськогосподарського виробництва». Підкреслено, що це був важливий крок держави щодо вирішення проблеми недостатньої забезпеченості фахівцями із трудової підготовки шкіл та позашкільних закладів освіти. Проаналізовано зміст навчальних планів на підставі чого було зроблено висновки – серед недоліків названо: значна частка навчальних годин відводилася на суспільно-політичні дисципліни та спортивне вдосконалення в руслі ідейно-політичного впливу, що відволікало й не нарощувало якість професійної підготовки випускників; серед позитивних: збільшення годин на проходження педагогічної та виробничої практики; розширення баз практик; закріплення шкіл як навчально-експериментальних майданчиків на державному рівні за педінститутами; виконання практичних занять із навчальних дисциплін професійного циклу у школі; отримання кваліфікаційного розряду під час проходження виробничої практики.

Ключові слова: навчальний план, змістова компонента, історична ретроспектива, фахівці з трудової підготовки.

Постановка проблеми. В Україні сьогодні модернізація освітніх процесів потребує орієнтирів на виконання соцзамовлення, пов'язаного, передусім, із формуванням соціально-адаптованого, конкурентоздатного фахівця. Це стосується і професії педагога, який повинен не лише здійснювати якісну підготовку молодшої генерації трудівників, а й сам бути високопрофесійним спеціалістом своєї справи. Учитель сьогодні повинен володіти сучасними педагогічними технологіями, прагнути до самовдосконалення, постійно оновлювати свої знання, розширювати науковий світогляд тощо. З цією метою в нашій державі створено систему навчання та підготовки педагогічних кадрів, що скеровує діяльність педагогічних навчальних закладів на ефективне навчання вчителів. Нарощення рівня якості та конкурентоспроможності української освіти, а також технологічного режиму побудови навчального процесу на всіх етапах життєвого циклу навчання у ВНЗ (від моменту прийому абітурієнтів до їх випуску) – важливі й актуальні завдання вітчизняної педагогічної теорії та практики.

Аналіз актуальних досліджень. Широке коло науковців розкривають базові питання підготовки вчителів до відтворення якісного освітнього продукту, зокрема: С. Архангельський, П. Атутов, В. Беспалько, О. Гедвілло, С. Гончаренко, Є. Голобородько, М. Євтух, І. Зязюн, В. Кремень, В. Кузьменко, Є. Павлютенков, М. Пригодій, В. Сидоренко, Н. Слюсаренко, Д. Тхоржевський

та ін. Історичним аспектам підготовки педагогічних кадрів у системі педагогічної освіти присвячено роботи: Л. Березівської, В. Владимирової, А. Вихруща, В. Гаргіна, І. Жорової, Т. Завгородньої, Л. Медвідя, Б. Струганця, О. Сухомлинської, Н. Терентьєвої, М. Ярмаченка та ін.

На сьогодні зусилля вітчизняної освітньої спільноти звернено на пошук нових чинників, що впливають на ефективність підготовки педагогічних кадрів. Розв'язати цю проблему неможливо без вивчення, аналізу й узагальнення попереднього досвіду. Тому вивчення досвіду організації навчання майбутніх фахівців із трудової підготовки в історичній ретроспективі дозволить сьогодні уникнути помилок і творчо реалізувати позитивний досвід минулого.

Розкриття змістового компоненту навчальних планів професійної освіти фахівців із трудової підготовки в 1959 р. XX ст. є **метою нашої статті**.

Виклад основного матеріалу. Гостра нестача у фахівцях із трудової підготовки у 50-х рр. XX ст. спонукало Міністерство вищої та середньої освіти СРСР зобов'язати педагогічні навчальні заклади здійснювати цілеспрямовані кроки щодо вирішення окресленої проблеми. Тому в 1959 р. у педагогічних інститутах було відкрито низку спеціальностей із цього напрямку підготовки вчителів, а саме: «фізика, загальнотехнічні дисципліни», «загальнотехнічні дисципліни і праця», «біологія, хімія, основи сільськогосподарського виробництва».

Відповідно до введення цих спеціальностей для педагогічних інститутів було опрацьовано й затверджено нові навчальні плани та програми.

У навчальних планах усі напрями підготовки вчителів можна поділити на чотири блоки: професійна, психолого-педагогічна, суспільно-політична, фізична та мовна підготовка. Так, суспільно-політичну підготовку студентів спеціальності загальнотехнічні дисципліни та праця включала такі навчальні дисципліни: «Історія КПРС», «Політична економія», «Діалектичний і історичний матеріалізм», «Основи атеїзму». Усього це 8,4 % від загального обсягу навантаження. Психолого-педагогічна – «Психологія (загальна, дитяча і педагогічна)», «Педагогіка», «Історія педагогіки», «Шкільна гігієна». Усього це 4,9 %. Фізична – «Фізичне виховання», «Спортивне удосконалення», що складало 8,8 % від загального обсягу навантаження. Мовна – «Іноземна мова», це 4,4 %. Професійна – «Спеціальна підготовка», «Навчальне кіно», «Математичний аналіз», «Аналітична геометрія і елементи алгебри», «Методи математичної фізики», «Астрономія», «Хімія» (окремі розділи), «Загальна фізика», «Теоретична фізика», «Теоретична механіка», «Електротехніка з практикумом і методикою», «Радіотехніка з практикумом і методикою», «Машинознавство з автотракторним практикумом», «Технічна механіка», «Технологія металів і матеріалів з практикумом в навчальних майстернях», «Основи техніки безпеки», «Методика навчання в шкільних учбових майстернях», «Методика викладання фізики», «Креслення»,

«Спеціальний фізичний практикум», «Спецсеминар з педагогіки або методики», «Педагогічна практика без відриву від навчальних занять», «Практикум по керуванню автомобілем», «Малювання», «Співи і музика», «Домоводство». Усього це 73,5 %.

У примітці навчального плану було підкреслено, що «Педагогічна практика без відриву від навчальних занять проводиться в школах, позашкільних установах і планується кафедрами педагогіки і психології та спеціальних методик. У 7 семестрі практика може бути проведена з відривом від учбових занять з метою підведення підсумків безвідривної практики... Педагогічна практика поєднується в 8 семестрі з вечірнім, а в 9 семестрі з заочним навчанням студентів... Курсові роботи і проект виконуються студентами на 3, 4 і 5 курсах. На 3 курсі виконується курсовий проект по обладнанню шкільних майстерень кабінетів і лабораторій, на 4 курсі – курсова робота з фізики і на 5 курсі – курсова робота з педагогіки, психології, або по одній із спеціальних методик... Для занять в навчальних майстернях у 1-6 семестрах відводиться один день на тиждень... Після проходження виробничої практики студенту виставляється диференційований залік. Під час виробничої практики кожний студент складає іспит на присвоєння йому кваліфікації, яка відповідає спеціалізації передбаченій навчальним планом. Кожний студент складає також іспити на одержання права кінодемонстратора і права керування автомобілем або трактором. Кожний студент повинен прослухати не менше двох факультативних курсів (за вибором) з обов'язковим складенням заліку по одному з них» [3, арк. 5].

Аналіз навчальних планів зі спеціальності загальнотехнічні дисципліни і праця (для осіб, які мають виробничий стаж не менше двох років) 1959 р. охоплює такі дисципліни: суспільно-політична підготовка (7,3 %) – «Історія КПРС», «Політична економія», «Діалектичний і історичний матеріалізм», «Основи атеїзму»; психолого-педагогічна (4,3 %) – «Психологія (загальна, дитяча і педагогічна)», «Педагогіка», «Історія педагогіки», «Шкільна гігієна»; фізична (7,7 %) – «Фізичне виховання», «Спортивне удосконалення»; мовна (3,8 %) – «Іноземна мова»; професійна (76,9 %) – «Навчальне кіно», «Спецпідготовка», «Загальна фізика», «Загальна хімія», «Вища математика», «Нарисна геометрія і технічне креслення», «Теоретична механіка», «Технічна механіка», «Електротехніка і радіотехніка з методикою викладання», «Машинознавство», «Практикум по вивченню автомобіля, трактора, і сільськогосподарських машин», «Технологія матеріалів», «Основи організації і економіки виробництва», «Методика виробничого навчання і праці», «Основи техніки безпеки і протипожежної техніки», «Спецсеминар з педагогіки, психології або методики», «Практикум по керуванню автомобілем», «Малювання», «Домоводство», «Металоріжучі верстати (конструкція, ремонт і експлуатація)», «Технологія машинобудування», «Проектування та виготовлення металоріжучих інструментів»,

«Автоматизація технологічних процесів», «Практикум в навчальних майстернях», «Електротехнічні матеріали», «Технологія виробництва електрорадіоапаратури і електрорадіомонтаж», «Основи телефонно-телеграфного зв'язку», «Електричні машини і електропривод», «Електричні станції, підстанції і сітка», «Основи електроніки і вакуумної техніки», «Електрорадіоавтоматика», «Радіоелектричні вимірювання», «Електрифікація сільського господарства», «Практикум в навчальних майстернях».

У примітці до цього навчального плану окреслено такі особливості організації навчального процесу: «Практичні заняття з педагогіки (36 год.), психології (18 год.), методики виробничого навчання і праці (24 год.) проводяться у школі. Практичні заняття зі шкільної гігієни проводяться під час педагогічної практики. Години практичних занять, які пов'язані з відвідуванням уроків у школі, розраховуються так само, як і лабораторні заняття, тобто на підгрупи в 12-15 чоловік. ... Виробнича практика поєднується у 8 і 9 семестрах з вечірнім або заочним навчанням. Практикумом по керуванню автомобілем передбачається індивідуальні заняття в кількості 20 годин на кожного студента. Курсові проекти виконуються студентами 3 і 4 курсів. На 3 курсі виконується курсовий проект по деталях машин з елементами теорії машин і механізмів і на 4 курсі зі спеціальності або по обладнанню шкільних навчальних майстерень, кабінетів і лабораторій. ... Для занять у навчальних майстернях на 1-3 курсах відводиться щотижня один день. Під час виробничої практики кожний студент складає екзамен на присвоєння йому кваліфікації, яка відповідає передбаченій навчальним планом спеціалізації. Після проходження виробничої практики студенту виставляється диференційований залік. Кожний студент складає також екзамени на одержання права кіно демонстратора і права керування автомобілем або трактором. За час навчання в інституті кожний студент повинен прослухати не менше двох факультативних курсів (за вибором) з обов'язковим складенням заліку по одному з них» [3, арк. 7].

У навчальних планах зі спеціальності біологія і основи сільськогосподарського виробництва 1959 р. представлено такі дисципліни: суспільно-політична підготовка (8,3 %) – «Історія КПРС», «Політична економія», «Діалектичний і історичний матеріалізм», «Основи атеїзму»; психолого-педагогічна (4,8 %) – «Психологія (загальна, дитяча і педагогічна)», «Педагогіка», «Історія педагогіки», «Шкільна гігієна»; фізична (8,7 %) – «Фізичне виховання», «Спортивне удосконалення»; мовна (4,3 %) – «Іноземна мова»; професійна (73,9 %) – «Спецпідготовка», «Навчальне кіно», «Фізика» (окремі розділи), «Основи геології», «Ботаніка», «Фізіологія рослин з основами мікробіології», «Загальне землеробство з основами ґрунтознавства і агрохімії», «Рослинництво з основами селекції», «Плодоовочівництво», «Захист рослин», «Зоологія»,

«Анатомія людини з основами гістології та ембріології», «Фізіологія людини і тварин», «Дарвінізм», «Тваринництво», «Основи механізації та електрифікації сільського господарства», «Основи економіки і організації сільського господарства», «Методика викладання біології, сільського господарства і виготовлення наочних посібників», «Хімія неорганічна», «Хімія аналітична», «Хімія органічна і біологічна», «Основи фізичної і колоїдної хімії», «Основи хімічної технології», «Хімія високомолекулярних сполук і органічний синтез», «Методика викладання хімії і виготовлення наочних посібників», «Спецкурс» (за вибором), «Спецпрактикум з біології, основ сільського господарства і загальної хімії», «Спецсемінар з педагогіки або методики», «Педагогічна практика без відриву від навчальних занять», «Практикум по підготовці студентів до позакласної роботи», «Шкільний хімічний експеримент», «Автотракторний практикум», «Фотосправа», «Домоводство», «Співи і музика», «Охорона природи», «Декоративне садівництво і квітництво», «Практикум в майстернях».

У примітці цього навчального плану відмічено, що «Практичні заняття з педагогіки (36 год.), психології (18 год.), ... біології (40 год.), хімії (40 год.) проводяться у школі. Практичні заняття з шкільної гігієни проводяться під час педагогічної практики. Педагогічна практика без відриву від навчальних занять проводиться в школах, позашкільних установах і планується кафедрами педагогіки і психології та спеціальних методик. У 7 семестрі може бути проведена з відривом від навчальних занять з метою підвищення підсумків безперервної практики... Педагогічна практика планується у 8 семестрі з вечірнім, а в 6 і 9 семестрі з заочним навчанням студентів... Виробнича і навчально-польова практика з біології сільського господарства і спеціальних методик проводяться комплексно в колгоспах, радгоспах, сільськогосподарських дослідних станціях... Календарні строки проведення навчально-польової практики з сільського господарства та біологічних дисциплін можуть бути змінені (в межах семестру), залежно від місцевих і кліматичних умов. Виробнича і навчально-польова практика проводиться підгрупами в 12-15 чоловік [3, арк. 10].

Аналіз нових планів показав, що в них було зроблено акцент на теоретичну та практичну підготовку студентів. Практичні заняття з деяких дисциплін рекомендовано було проводити в школі в підгрупах по 12-15 чоловік: педагогіка – 36 год., психологія – 18 год., методика викладання фізики – 36 год., методика навчання в шкільних майстернях – 24 год. Для занять в навчальних майстернях у 1-6 семестрах відводилося один день на тиждень. Значно просунулось і вирішення питання зміцнення зв'язку із життям, виробництвом, з практикою роботи школи, зокрема й через проходження студентами виробничої та педагогічної практики. Тривалість і розподіл цих практик за роками навчання визначалися навчальними планами, а обсяг і зміст – програмами педпрактики та інструкцією про

організацію та проведення педагогічної практики студентів стаціонарних відділів педагогічних інститутів (1958 р.) [1, арк. 4, 8, 9]. У цій інструкції було чітко окреслено організація та проведення педагогічної практики студентів 3-4 курсів з чотирирічним терміном навчання і 4-5 курсу з п'ятирічним строком навчання з відривом від навчальних занять.

Характеризуючи змістовний компонент педпрактики варто відмітити раціональні підходи до її проведення, що також підтверджувалось акцентуванням цього аспекту в різних документах того часу. Так, у Доповідній записці до Центрального комітету комуністичної партії України «Про хід виконання закону «Про зміцнення зв'язку школи з життям і про дальший розвиток системи народної освіти в Українській РСР» педагогічними навчальними закладами» стосовно практики було відмічено такі позитивні аспекти: «У нових навчальних планах значно збільшено години на педагогічну і виробничу практику. На педагогічну практику (без відриву і з відривом від навчання) відведено від 34 тижнів (на факультетах з чотирирічним строком навчання) до 37,5-44 тижнів (на факультетах з п'ятирічним строком навчання), замість 20 тижнів за навчальними планами 1957 року. Педагогічна практика більш раціонально спланована і забезпечує зв'язок студента з школою протягом всього п'ятирічного строку навчання в інституті. Починаючи з 2 і до 7 семестру, студенти будуть проходити практику в школі без відриву від навчання. З цією метою передбачено один день на тиждень для роботи студента в школі. На 4 і 5 курсах студенти будуть проходити практику з відривом від навчання. На 4 курсі педпрактика буде проводитись протягом 6 тижнів в кращих міських школах і на 5 курсі – на робочому місці вчителя – класного керівника сільської школи протягом першого півріччя, починаючи з участі студента у серпневих учительських нарадах. Під час педагогічної практики на 4 курсі вивчати відповідний цикл дисциплін за вечірньою формою навчання і на 5 курсі за заочною формою навчання» [2, арк. 113]. Додатково була запланована й чотиритижнева практика в учнівських бригадах. Особливою рисою виробничої практики на природничих факультетах у 1959 р. було те, що вона дозволяла залучити студентів у повному циклі сільськогосподарських робіт. На фізико-математичних та індустріально-педагогічних факультетах обов'язково студенти під час виробничої практики повинні були отримати кваліфікаційні розряди робітників з однієї або кількох робітничих спеціальностей. Такі підходи сприяли якісному нарощенню освітньої складової фахівців із трудової підготовки, що впливало на їх готовність до виконання вчительських обов'язків у школі.

Щодо заочної форми навчання, то Управління підготовки вчителів Міністерства УРСР повідомляло, «що з 1959 року на заочних відділах вводяться нові навчальні плани. Застосовані вони будуть на перших курсах

(новий прийом). Решта курсів проходитиме навчання за існуючим зараз планами» [1, арк. 101].

Аналіз змістового компоненту нових навчальних планів 1959 р. для настановчої сесії заочного відділу показав, що серед дисциплін, що вивчалися на першому курсі, було також введено дисципліни політехнічного спрямування, зокрема: «Основи машинознавства», «Креслення», «Польова практика з геології» та ін. Як позитивну сторону організації навчального процесу слід визнати, що розподіл годин був приблизно однаковим на лекційні й лабораторні заняття.

Оскільки дефіцит фахівців у школах був саме з трудового й виробничого навчання, Міністерство освіти ухвалило позитивне рішення й задовольнило клопотання студентів-випускників заочних відділень природничих факультетів щодо отримання ними диплому зі спеціальності «Учитель біології і основ сільськогосподарського господарства середньої школи». У вказівці було визначено, що оскільки студенти-заочники (основного набору та після учительських інститутів) вже вивчали курс основ сільського господарства за програмою стаціонару і, що на літній сесії 10-го семестру вивчатиметься додатково введений курс «Основи механізації і електрифікації сільського господарства» та збільшиться кількість годин на практичну підготовку вважаємо «за доцільне надати можливість цим студентам закінчити інститут за широким профілем і отримати вищезгадану спеціальність. Проте на літній сесії необхідно було додатково ввести у навчальні плани ті теми з методики, які стосуються викладання основ сільського господарства, що не вивчалися в курсі «Методика викладання природознавства» [1, арк. 122].

Висновки. Отже, репрезентовані факти дають підстави стверджувати, що введення нових спеціальностей у 1959 році («фізика, загальнотехнічні дисципліни», «загальнотехнічні дисципліни і праця», «біологія, хімія, основи сільськогосподарського виробництва») стало важливим кроком держави на шляху вирішення проблеми дефіциту забезпечення шкіл і позашкільних навчальних установ фахівцями із трудової підготовки. Аналіз змістової компоненти навчальних планів професійної освіти вищезазначених спеціальностей засвідчив, що підготовка майбутніх учителів охоплювала такі напрями: професійну, психолого-педагогічну, суспільно-політичну, фізичну та мовну підготовки. Серед недоліків слід виокремити такі моменти: значна частка навчальних годин відводилося на суспільно-політичні дисципліни в руслі ідейно-політичного впливу на навчання, виховання й соціалізацію майбутніх педагогів; окрім фізичного виховання обов'язковим було спортивне вдосконалення (420 год.), що відволікало та жодним чином не впливало на професійну підготовку випускників. Особливо позитивним у навчальних планах 1959 р. було: збільшення виділення годин на проходження педагогічної та виробничої практики; відведення значної

кількості часу на роботу з викладачем; розширення баз практик (окрім шкіл, це могли бути позашкільні установи, літні табори, дитячі садочки тощо); закріплення шкіл як навчально-експериментальних майданчиків на державному рівні за педінститутами на 5 років; виконання практичних занять із педагогіки, психології, шкільної гігієни, фахових дисциплін у школі; обов'язкова вимога отримання кваліфікаційного розряду під час проходження виробничої практики. Такі підходи сприяли посиленню зв'язків зі школою та життям. Усе це в комплексі дозволяло підготувати педагогів до виконання обов'язків педагога в навчальних закладах України Радянської доби. Перспективи подальших розвідок вбачаємо в дослідженні особливостей формування освітньої складової фахівців із трудової підготовки в історичній ретроспективі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Центральний державний архів вищих органів України та управління України, м. Київ. Ф. 166 Документи міжвідомчих установ, оп. 15. Спр. 2521. Доповідні записки управління до Ради Міністрів РСР та ЦК КП України з питань роботи педагогічних вузів. 6 січня 1959 року – 25 грудня 1959 року. – 140 арк.
2. Центральний державний архів вищих органів України та управління України, м. Київ. Ф. 166 Документи міжвідомчих установ, оп. 15. Спр. 2520. Доповідна записка до ЦК КП України «Про хід виконання закону «Про зміцнення зв'язку школи з життям і про дальший розвиток системи народної освіти в Українській РСР» педагогічними навчальними закладами». – Арк. 111-116.
3. Центральний державний архів вищих органів України та управління України, м. Київ. Ф. 166 Документи міжвідомчих установ, оп. 15. Спр. 2525. Навчальні плани педагогічних інститутів, розроблені управлінням та затвердженні Міністерством освіти УРСР на 1959 рік. – 36 арк.

РЕЗЮМЕ

Кузьменко Ю. В. Исследование содержания учебных планов профессионального образования специалистов по трудовой подготовке 1959 г. XX ст.

В этой статье раскрыта содержательная компонента учебных планов профессионального образования специалистов по трудовой подготовке в 1959 году XX в. Акцентируется внимание на введении новых специальностей в 1959 году: «физика, общетехнические дисциплины», «общетехнические дисциплины и труд», «биология, химия, основы сельскохозяйственного производства». Подчеркнуто, что это был важный шаг государства по решению проблемы недостаточной обеспеченности специалистами по трудовой подготовке школ и внешкольных учебных заведений. Проанализировано содержание учебных планов и сделаны выводы – среди недостатков названы следующие моменты: значительная часть учебных часов отводилась на общественно-политические дисциплины и спортивное совершенствование в русле идейно-политического воздействия, что отвлекало и не наращивало качество профессиональной подготовки выпускников; как положительные моменты выделены: увеличение часов на прохождение педагогической и производственной практики; расширение баз практик; закрепление школ как учебно-экспериментальные площадки на государственном уровне за пединститутами; выполнение практических занятий по изучаемым дисциплинам профессионального цикла в школе; получение квалификационного разряда во время прохождения производственной практики.

Ключевые слова: учебный план, историческая ретроспектива, специалисты по трудовой подготовке.

РЕЗЮМЕ

Kuzmenko Y. Research of content of teaching plans of professional education of labor training specialists in 1959 of the xx-th century.

This article exposed content component of teaching plans of professional education of specialists of labor training in 1959 of the XX century. It is emphasized that today efforts of native educational community are directed to the search of new indicators that influence the effectiveness of training of the pedagogical staff. It is impossible to decide this problem without the study, analysis and generalization of previous experience. That's why the study of organization of teaching future labor training specialists in historical retrospective review permits us today to avoid mistakes and to realize in creative way positive experience of the past.

The attention is given to appearance of new specialties in 1959: "physics, general technical disciplines", "general technical disciplines and labor", "biology, chemistry, bases of agricultural and economical manufacturing". It is stressed that it was an important step of a state concerning solution of the problem of insufficient guaranteeing by specialists of labor training of school and out of school educational establishments.

Analysis of teaching plans showed that it was accented on theoretical and practical training of students. All directions of training of teachers in plans had four blocks: professional, psychological-pedagogical, civic-political, physical and language training. Practical studies on pedagogy, psychology, methods of teaching of physics, methods of teaching in school workshops began to carry out not at the institutes but on the basis of general educational teaching establishments. It essentially increased the quantity of hours on pedagogical and manufacturing practice that reasoned strengthening of ties with manufacture, practice of school work. On the basis of analysis of teaching plans there were made conclusions – among lacks it was named: considerable part of teaching hours was devoted to civic, political disciplines and sport perfection in the channel of ideological and political influence that diverted and didn't influence the quality of professional training of school-leavers; as positive factors it was picked out growth of realization of pedagogical and manufacturing practice; broadening of bases of practice; fixing of school as teaching and experimental grounds on the state level for pedagogical institutes; fulfillment of practical studies of teaching disciplines of professional cycle at school; obtaining of qualification grade during manufacturing practice. It is noted that mentioned above approaches favored to reinforcement of ties with school and life. All this in the complex permitted to prepare educators for fulfillment their duties teaching training institutions of Ukraine of Soviet epoch.

Key words: teaching plan, content component, historical retrospective review, specialists of labor training.